Jolsvai András

Szoba kiadó

31.

Amikor egy hétfői napon Zátony András megérkezett a Damjanich utcába, meglepve tapasztalta, hogy nem tud bemenni az ajtón. A földszintet ugyanis belepte a Sebeshegyi-klán minden rendű és rangú tagja, akik olyan tágas kört alkottak – átfogva egymás vállát – hogy körben elérték a falakat, illetve a bejáratot. Mindannyian az ég felé (tkp. az álmennyezet felé) emelték tekintetüket, és harsány hangon, kántálva dicsérték az urat. Köszönetet mondtak jóságáért, és áldását kérték mindarra, ami ezután következik. Zátony András feszengett egy kicsit a nyitott ajtóban, aztán megpróbált lapjával elhaladni az imakör mellett, hogy elérje az emeletre vezető ajtót, de nem járt sikerrel. A kör, mely mozgott is, hajlongott is, mint egy nyugdíjas néptánccsoport, hirtelen kinyílt egy ponton, és magába szippantotta a férfit: kétoldalt kezek nyúltak utána, és mire feleszmélt, ő is a kör tagja volt, jobb oldalán a Lőrinc, balján Pálma asszony kezét érezte a vállán, szemből pedig a szokásosnál is kipirultabb vezérelnök mosolygott rá. Zátony András tett még egy bizonytalan kísérletet, hogy kiszabaduljon, de aztán megadta magát a sorsának. Ő is felfelé nézett, mint a többiek, és jobb híján elkezdte mormolni a Toldi első énekét, ég a napmelegtől a kopár szik sarja, tikkadt szöcskenyájak legelésznek rajta. Három versszakot tudott kívülről, amikor a végére ért, újrakezdte. Éppen ott tartott, hogy hé, paraszt, amikor felzengett a körből a mámoros hallelúja, amiről Zátony András már tudta, hogy olyan, mint máshol az Internacionálé, lassan lehet menni a kabátokért, de akkor még egy széleskörű ölelkezés következett, mindenki összeborult mindenkivel, Zátony Andrásnak is kijutott a szeretetrohamból, több is, mint amire vágyott. Rió, leszámítva a szerelmetes női karok ölelését, rosszul viselte a testi érintkezések minden formáját, sőt, a szerinte túlságos közelséget is. Ha valaki beszélgetés közben belépett az aurájába, ő automatikusan hátrébb lépett. Ki nem állhatta a baráti puszikat, a hátba veregetéseket, az öleléseket, a nyújtott karú kézfogás volt minden, amit ellenérzés nélkül el tudott viselni. Nem bírta a tömeget, zsúfolt járműre inkább fel se szállt, társaságban előbb-utóbb valami falnak vetette a hátát, hogy legalább ennyire biztonságban legyen, és ha tehette, mindig az út közepén gyalogolt, nem a járdán. (Piri folyton veszekedett vele, mert a gyerekkocsit is ott tolta, az úttesten az alvó Danival – igaz, a lakótelepen nemigen volt akkoriban forgalom.) Képzelhetik hát, milyen kínszenvedés volt neki elviselni vad-

idegen emberek izzadt testét, lihegését, ölelést. Mire végre kiszabadult, alig volt ereje felvánszorogni a lépcsőn. Klári és Lőrinc lelkesen követte. Lőrinc egy Bibliát tartott a kezében, és olyan átszellemült arcot vágott, mint akit most avattak szentté.

– Jó volt végre téged is közöttünk látni!

– Nemigen volt más választásom!

– A Jóisten, látod, megsegített bennünket!

– Tartsa meg ezt a jó szokását továbbra is.

Lőrinc, láthatólag, úgy ítélte meg, hogy itt a megfelelő pillanat a térítésre. Fogta a székét, és szorosan odahúzta a Zátonyé mellé. Rió alig tudott kissé a fal felé sasszézni.

– Mondd, András, hiszel te Istenben?

– Nem, Lőrinc, nem hiszek.

Sebeshegyi Lőrinc akkorát sóhajtott, hogy beleremegtek a tartógerendák.

– Hát hogy lehet így élni?

– Visszafogottan.

– Drága barátom, hidd el nekem, az élet hit nélkül nem ér egy fabatkát sem. Ahogy az Írás mondja…

– Miért gondolod, hogy én hit nélkül élnék? Hiszek én is, Lőrinc, hiszek én számtalan dologban, a szerelemben például, meg a barátságban, a természet gyógyító erejében, hiszek a szorgalomban, a tudásban, a kultúra fontosságában, és abban, hogy azért vagyunk a világon, hogy otthon érezzük magunkat benne. Hiszek abban, hogy egyszer legyőzzük a rákot és az éhínséget, hogy megfékezzük a háborúkat, noha ezek az én életemben már nem fognak bekövetkezni. Hiszek abban, hogy az emberiség legnagyobb jótevője az volt, aki feltalálta a levest, és – Zátony András itt elmosolyodott – rendületlenül hiszek abban, hogy a Dózsa idén végre megnyeri a bajnokságot! Rengeteg dologban hiszek tehát, de az Isten, fájdalom, nincsen közöttük.

Sebeshegyi Lőrincet nem olyan fából faragták, hogy egy kis profanizálás eltéríthette volna a céljától.

– Látod, ezekben én is hiszek mind, talán a Dózsát leszámítva, de az erőt mindehhez éppen az istenhit szolgáltatja. Hogy van valaki a világon, akihez bármikor fordulhatok, ha elcsüggednék, akiről tudom, hogy végigkíséri minden lépésemet, aki felemel, ha megérdemlem, és figyelmeztet, ha rossz útra térnék, és aki végső soron magasabb értelmet ad a létezésemnek, egy origó, ha szabad így mondanom.

– Nem kell nekem közlekedési rendőr ahhoz, hogy ne menjek át a piroson – vágta rá Zátony András nyersen, mert kezdte megint úgy érezni, hogy belegyalogoltak a privát terébe.

Lőrincnek ez már sok volt, szerencsére, amíg kereste a visszavágásra méltó kifejezéseket, megérkezett Klári a parízeres zsömlékkel. Paradicsom, paprika, retek is járt hozzá. Lőrinc tejeskávét kapott, Rió meleg tejet, két cukorral.

A tízórai tompította a helyzet élét, és hogy jól laktak, a küzdő felek igyekeztek döntetlenre adni a játszmát. Rió még indított egy utóvédtámadást, felemlegetve, mennyi szenvedést okozott az egyház a földön az elmúlt kétezer évben – ebben nagyon erős volt, rövidtávú antiklerikalizmusban senki nem vehette fel vele a versenyt –, de ezt Lőrinc mosolyogva kivédte, az egyházat a hatalom tette tönkre, ezért kell eltávolodni tőle, és igazi vallási közösségeket keresni, egy őskeresztény gyülekezetet, ahol az ember megtalálhatja a hitét: az is, akinek eddig nem volt meg.

Zátony András régóta tudta már, hogy nem úszhatja meg, előbb-utóbb el kell látogatnia a Sebeshegyiék gyülekezetébe, és most megértette, hogy eljött a pillanat. Voltaképpen logikus is volt, egy munkahely, ahol mindenki ugyanahhoz a közösséghez tartozik, egyetlen embert leszámítva, ki sem kerülheti, hogy megpróbálja a karám mögé hajtani azt az eltévedt bárányt. Zátony András persze jól tudta, hogy nincs az az erő, mely őt egy efféle gyülekezethez mágnesezhetné, de azt a gesztust megengedhetőnek tartotta, hogy tegyenek vele egy próbát. Elmegy, megnézi, hogyan folyik ott az élet, aztán udvariasan elköszön: ha kívülállása gátja lesz a további közös munkának, levonja a megfelelő következtetéseket. Végre is, vigasztalta magát, akármit tapasztal is, íróként biztosan a hasznára lesz. A regény, melyet mostanában írt (pontosabban mostanában éppen nem írt, bokros teendőire hivatkozva) a hatvanas évek közepén játszódott egy kisvárosban, és egy eltűnt világ túlélési stratégiáiról szólt – ezek között, tervei szerint, feltűntek volna egy titkos vallási szekta tagjai is.

De erről a Sebeshegyieknek persze nem kell tudniuk. Zátony András látszólag beadta a derekát, és megígérte a házaspárnak, hogy vasárnap tiszteletét teszi a Bíbor utcai közösségben.

– Hallelúja – mondta Klári, miközben leszedte a morzsát az íróasztalokról, de Riónak úgy tűnt, mintha valami kesernyés irónia csillanna ezekben a szavakban.

32.

Gege ezúttal nem várta meg a szerdát, már kedden találkozni akart a barátjával. Rió persze azt gondolta, a női vonal lesz megint előadva,

amihez mégiscsak nyugodt környezet illenék, azt javasolta hát a Gegének, ugorjon föl hozzá, ha végzett. Gege belecsodálkozott kissé a membránba, de aztán igent mondott.

Legalább három éve nem járt a Rió lakásában. Igaz, ebben a lakásban korábban is csak egyszer-kétszer: amikor segített neki költözni, meg amikor felszaladt hozzá valami gyógyszerrel vasárnap este, mert már minden patika bezárt a városban.

Pedig korábban igazán bejáratosak voltak egymás lakásában. Mi az hogy bejáratosak! Gyerekkorukban nem volt nap, hogy ne tűntek volna föl a másiknál, s ne töltöttek volna hosszú órákat ott. Pedig egyikük Ujpesten lakott, a másikuk Kőbányán, az busszal háromnegyed óra, gyalog négy. (Kipróbálták, mégpedig igen gyakran.) Középiskolás korukban megesett nemegyszer, hogy ott is aludtak a másiknál, ha egy érdekes vita túlságosan belenyúlt az éjszakába. Egy tányér főtt étel, egy tiszta ing mindig akadt a másiknak, Gege szülei éppúgy a saját gyereküknek tekintették Riót, mint Zátony András nagyanyja. (Merthogy ez a Zátony félárvaként nőtt föl, nagyanyai felügyelet alatt – na, mondjuk, ez meg is látszik rajta.) Amikor Rió megnősült, és beköltözött a Napfény utcai lakásba (mely lakás eredetileg a Piri szüleié volt, de azok éppen tartós kiküldetésben voltak Zambiában – a tartós kiküldetésből később emigráció, a Zambiából meg Seattle lett, de ez már egy másik történet, melyből ránk csak annyi tartozik, hogy Zátony András kilencszáznyolcvanban mégiscsak benősült egy tanácsi lakásba, s így a bérleti jog fele ezután őt illette meg), Piri erősen dolgozott azon, hogy a férfi, családapaként felhagyjon korábbi szokásaival, és szakítson korábbi barátaival – a barátnőkről nem is beszélve –, de Gege nem hagyta magát. Megmondta a Pirinek, hogy ő a Rióhoz tartozik, és ezen holmi házasság mit sem változtathat. Az asszony meg, mi mást tehetett volna, tudomásul vette a helyzetet, főleg azután, amikor rájött, milyen jó hatással van a mindig megfontolt Gege a barátjára. Ráadásul az is kiderült, hogy jól ért a gyerekek nyelvén is: Danit féléves korában már nyugodtan rá lehetett bízni a Gegére, amíg a szülök, mondjuk, moziba mentek. Egy szó, mint száz, a Gege rövid idő múltán otthon volt a Napfény utcában is, hozzátartozott az ottani világhoz mindenestül.

Zátony András a válás után megkapta a Napfény utcai lakást – illő, de részletekben fizetendő lelépési díjért –, de Rió nem akart régi életének helyszínén maradni. Szerencsére talált a Köröndnél egy tágas, világos, két szoba alkóvos bérlakást, melynek egyetlen hátránya volt csak: a harmadik emelet, amelyhez, a korabeli építési szabványoknak megfelelően, nem járt lift. (Na de hát épp ezért akarta elcserélni korábbi lakója.) Hamar meg-

egyeztek, és Zátony András nyolcvannégy nyarán büszke belvárosi lakos lett: voltaképpen mindig erre vágyott. Hogy az ember tízpercnyire legyen gyalog a ligettől, és tizenkettőre a Zeneakadémiától, nyolcra a Hunyady téri piactól és tizenegyre az Abbáziától. Az új lakásba mindennek bőven volt hely, íróasztal, ülőgarnitúra, franciaágy, nagyképernyős tévé. A kisebb szoba egyik fele étkező lett, a másikat Rió berendezte Daninak, igaz, a fia az elmúlt hat évben még egyszer sem aludt ott. A másik szoba lett a nappali, az alkov a háló, az ember az ablakból a háztetőket látta és a Gellérthegy tetejét, és áradt be a napfény a lakásba déltől késő estig: szülőházát leszámítva – melyet még kisgyerekként el kellett hagynia – Rió itt érezte először otthon magát.

Hogy miért nem hívta Gegét az új lakásba sosem? Erre nemigen tudott választ adni magának. Persze, találkoztak gyakran, ott volt a Svejk, meg az Anna, ha úgy alakult, jó időben sétáltak a ligetben is eleget, de az a meghittség, amelyet a másik otthonának pacifikálása jelent, lassan, észrevétlenül kikopott az életükből. Gege ugyan még ott lakott Kőbányán, de anyja halála után apja odaköltöztette a süket nagynénjét, akivel később kettesben maradt. A Maris nem volt egy egyszerű képlet, folyton zsémbelő öregasszonyként élt, se nem látott, se nem hallott jól, de attól még mindenbe beleütötte az orrát, és folyton főzött valamit, amit egyre gyarapodó számú macskái is csak öklendezve tudtak megenni. Így aztán Gege nem hívott vendéget, Riót is csak szökőévenként egyszer, és abban sem volt köszönet. (Azt kérdezem én is, persze, amit önök, hogy csak nem ide akarja vinni szegény Rozit meg a gyerekeit ez a szerencsétlen? Reméljük, az élet majd megadja a választ.) Egy szó, mint száz, bár kimondva nem volt közöttük, a magánélet terei lassan bezáródni látszottak a barátok számára. Amit persze mindketten veszteségnek éltek meg.

Ezért aztán ez a váratlan meghívás túlmutatott eredeti jelentésén. Így érezték mindketten, Rió csomagoltatott néhány szendvicset a Mézes Mackóban, és kinyitott egy üveg kéknyelűt hozzá – Gege kedvenc bora –, Gege pedig hozott egy üveg Unicumot, mint a régi szép időkben. Szépen, komótosan végigsétálta a lakást, benézett a konyhába, még a spájzba is, és azt mondta.

– Szépen berendezted, igazán.

– Na, erre igyunk. Meg persze a Rozira. Remélem, haladtok azért az esküvő felé.

Gege intett, hogy gyorsan hagyja ezt abba.

– Az Ékezetről akarok beszélni. –mondta, végtelen csalódottsággal a hangjában.

És Gege beszélt. Hosszan, megállás nélkül, órákon át. Közben elfogyott a bor is meg az Unicum is, igaz, a szendvicsek után Rió kent még néhány zsírosdeszkát is, szigetelésként, de azért kimelegedtek mindketten. Gege arról beszélt, nem elég, hogy az Ékezetnek vége van, de annak az illúziónak is vége, hogy ez egy műhely volt valaha, igazi közösség, ahol az emberek becsülték egymást, ahol vállat a vállnak vetve értéket teremtettek, és ahol az ország legjobb kiadóját működtették még néhány hónappal ezelőtt is. Gege elmondta, hogy a privatizáció első körét érvénytelennek minősítették, és most, ebben a szélcsendben felajánlották (nem hivatalosan, persze), hogy a munkatársi gárda, ha akarja, megveheti a céget. Na, ebből az lett, hogy az emberek a nyílt színen egymásnak estek, húsz évvel ezelőtti sérelmeket hánytorgattak fel, leromboltak mindent, ami szembejött, ahelyett, hogy építkeztek volna. Ha valaki előállt egy tervvel, azonnal megtorpedózták azzal, hogy biztosan ő akar lenni az igazgató. Vagy a főtulajdonos. De abból nem eszik! Sírógörcsök, feljelentések, nyílt színi harakirik, és sehol egy értelmes mondat: pedig most az ölükbe hullott egy lehetőség, amivel élni kellett volna.

Éjfél is elmúlt, mire befejezte. Keserű gombóc ült mindkettejük torkában – úgy érezték, most vették el tőlük a múltjukat.

– Nem alszol itt? – kérdezte Rió kifelé menet, Dániel úrfi vadonatúj ágyára mutatva.